НА ВНИМАНИЕТО НА:

Г-ЖА ТЕРЕСА РИБЕРА, ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ
ЧИСТ, СПРАВЕДЛИВ И КОНКУРЕНТОСПОСОБЕН ПРЕХОД
ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Г-Н СТЕФАН СЕЖУРНЕ, ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ
ПРОСПЕРИТЕТ И ИНДУСТРИАЛНА СТРАТЕГИЯ Е
ВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Г-Н ДАН ЙОРГЕНСЕН, КОМИСАР ПО ЕНЕРГЕТИКАТА И ЖИЛИЩНАТА ПОЛИТИКА
ГЕНЕРАЛНА ДИРЕКЦИЯ „ЕНЕРГЕТИКА“
ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

ОТНОСНО: СЪВМЕСТНА ПОЗИЦИЯ НА ВОДЕЩИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛНИ АСОЦИАЦИИ В СЕКТОРА НА ВЪЗОБНОВЯЕМАТА ЕНЕРГИЯ В БЪЛГАРИЯ ОТНОСНО ПРОДЪЛЖАВАЩОТО ПРИЛАГАНЕ НА ТАВАНА НА ПРИХОДИТЕ ЗА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЙНИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

От името на Българската фотоволтаична асоциация, Българската ветроенергийна асоциация и асоциация „Хидроенергия“, като легитимни представители на възобновяемия сектор в България, изразяваме сериозната си загриженост относно действащата вече трета година мярка за определяне на таван на приходите за производителите на електроенергия в България. Считаме, че тази мярка е в противоречие с принципите на единния европейски енергиен пазар и възпрепятства развитието на възобновяемите енергийни технологии, поради което се обръщаме към Вас като представители на европейските органи, отговорни за гарантиране на съответствието на националните мерки с правото на ЕС.

Мярката за таван на приходите беше въведена в националното законодателство като част от мерките по Регламент (ЕС) 2022/1854 за справяне с високите цени на електроенергията през 2022 г. Понастоящем, механизмът все още се прилага в България, съгласно разпоредбите на §2 от заключителните разпоредби на *Закона за събирането на приходи и извършването на разходи през 2025 г. до приемането на Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г.*, *Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2025 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2025 г*

Таванът на приходите за всеки тип производство на електроенергия се определя като фиксиран праг с акт на Министерски съвет, като законът не предвижда долна и горна граница при определянето на размера на тавана. Производителите на електроенергия с действащи договори за компенсиране с премия с Фонд Сигурност на електроенергийната система имат определен таван на приходите в размер на

прогнозната пазарна цена, определена от КЕВР. Производителите на електроенергия с изтекли договори за компенсиране с премия имат различно третиране, а именно:

а) за производителите на енергия от ВЕИ с изтекли към 8 октомври 2022 г. договори за компенсиране с премии, таванът на приходите до края на 2025 г., е в размер на 150 EUR/MWh;

б) за производителите електроенергия от възобновяеми източници с изтекли след 8 октомври 2022 г. договори за компенсиране с премии, таванът на приходите до края на 2025 г., е в размер на преференциалната цена или на прогнозната пазарна цена, определена от КЕВР, де факто са приравнени на производители с действащи договори.

Целевите вноски от производителите се внасят във Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ и се разходват за компенсации на битови и стопански потребители на електроенергия по приети от Министерски съвет програми, които са разписани в §2 от Заключителните разпоредби на *„Удължителния закон“*.

В Закон за събирането на приходи и извършването на разходи през 2026 г. до приемането на Закона за държавния бюджет на Република България за 2026 г. е предвидено запазване на тавана на приходите на производителите и идентичното му прилагане през 2026 г., което от своя страна представлява удължаване на временна непазарна намеса. Това се прави, независимо че е икономически необосновано, противоречи на действащото европейско законодателство, третира различно производителите, включително от една технология, води до сериозни негативни последици за инвестиционната предвидимост и регулаторната стабилност на българския енергиен пазар и възпрепятства развитието на сектора на възобновяемата енергия в България.

В подкрепа на нашата колективна позиция представяме ключовите аргументи, които ясно подчертават необходимостта от преустановяване на тази мярка.

1. **Липса на правно основание на европейско ниво**

Продължаването на тавана на приходите за производители на електроенергия в България няма правно основание на европейско ниво. Както сте добре запознати, Регламент (ЕС) 2022/1854, на който се позоваваше първоначалното въвеждане на тавана, беше временна мярка, приложима до края на 2023 г. и предназначена да се справи с извънредни обстоятелства на пазара на електроенергия. Ограничаването на приходите на производителите беше изключение, предвидено само за конкретния период като спешна намеса за справяне с високите цени на енергията. След изтичането на срока на действие на Регламента, Европейската комисия изрази становище, че предприетите на европейско ниво мерки, действащи през 2023г., са довели до търсения резултат и няма причина, която да налага въвеждането на нови мерки от подобен характер занапред. Средногодишната цена за базов товар на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД за 2025 г. до началото на декември 2025 г. е в размер на 106 EUR/MWh, а цените на търгуваните български фючърси на Европейската енергийна борса EEX са в близки до 100 EUR/MWh нива, което показва, че няма пазарни

обстоятелства или индикации за бъдещи такива, които да налагат подобни извънредни мерки.На следващо място, съгласно Директива (ЕС) 2024/1711 (чл. 66–68), национална намеса в пазарното ценообразуване, включително ограничаване на приходите на производителите, може да се допуска само при официално обявена енергийна криза на европейско или регионално ниво, която трябва да бъде призната със съвместно решение на Съвета на ЕС по предложение на Европейската комисия. Към момента такава криза не е обявена, което прави прилагането на тавана едностранно и неправомерно, нарушаващо принципите на правната сигурност, равнопоставеност и върховенство на правото на Съюза.

Допълнително, продължаване на действието на тавана на приходите противоречи на целите на вътрешния пазар на електроенергия, тъй като нарушава свободата на договаряне и пазарните механизми, които са основни принципи на европейското законодателство. Всяка извънредна национална мярка, която не е обвързана с европейско решение, представлява нарушение на Директивата и създава правна несигурност, което оказва директно негативно влияние върху стабилността на енергийния пазар.

2. Противоречие с принципите на вътрешния енергиен пазар и конкуренция

Продължаващото прилагане на таван на приходите представлява държавна намеса, която нарушава основни принципи на Европейския съюз — свободно ценообразуване, конкурентоспособност и недопускане на различно третиране на пазарните участници. Прилаганата в България мяркана таван на приходите:

- обезсмисля и блокира сключването на дългосрочните договори, които са ключов инструмент за осигуряване на предвидими приходи, намаляване на риска и стимулиране на инвестициите;
- създава регулаторна несигурност поради възможността за едностранно и непрозрачно определяне на параметрите ѝ;
- увеличава инвестиционния риск;
- ограничава свободата на договаряне между участниците и препятства пазарната ликвидност, което поставя България в неблагоприятна позиция спрямо други държави членки.

Всичко това е в пряко противоречие с Директива (ЕС) 2024/1711, която акцентира върху пазарно ориентираните механизми, насърчаването на PPA и инвестиционната предвидимост като основа на обновения модел на европейския пазар на електроенергия.

Инвеститорите в електроенергийния сектор в България са поставени в различни по-неблагоприятни пазарни условия в сравнение с инвеститорите в другите държави-членки на ЕС, което е в резултат на държавна намеса в пазара, ограничаваща свободното договаряне и създаваща ограничителни правила за инвеститорите и производителите.

3. Икономически и инвестиционни ефекти

Тавана на приходите води до сериозно изкривяване на пазарните механизми и нарушава пазарните сигнали, необходими за ефективното функциониране на

електроенергийната система. Мярката на практика превръща производителите в източник на финансиране на компенсации за други пазарни участници, което противоречи на принципите на конкурентния и либерализиран пазар.

На следващо място обръщаме внимание и на факта, че всяко изменение на законодателната рамка, което представлява съществена промяна на цялостния пазарен модел, какъвто е конкретният случай, следва да бъде обект на прозрачно предварително обсъждане и задължителни обществени консултации със заинтересованите страни. На практика, такъв подход системно не се прилага при изменения на нормативната уредба, което неизбежно води до трайно влошаване на инвестиционния климат и дори до преустановяване на работа на част от производствените мощности. Въвеждането на пазарни ограничения без съобразяване с реалната пазарна динамика застрашава дългосрочното обезпечаване на доставките за бита и индустрията и компрометира процесите, съпътстващи енергийния преход.

Подобни извънредни и немотивирани намеси намаляват доверието на инвеститорите, ограничават финансовата активност и създават неблагоприятни условия не само за реализация на нови проекти, но и за безпрепятственото функциониране на съществуващите – особено важни в контекста на целите за енергийна независимост и декарбонизация. Ето защо е необходимо да се оцени адекватно съществения риск от отлив на инвестиции в целия енергиен сектор, както и от намалено производство на електроенергия именно в период, в който ЕС се нуждае от пълноценно използване на цялата инсталирана мощност за гарантиране на развитието на възобновяемите технологии и енергийната сигурност на Съюза.

Оценката ни е, че през последните три години, в резултат на прилагания таван на приходите на производителите на електроенергия в България, над 3,3 млд. евро са иззети от електроенергийния сектор и са прехвърлени в другите сектори на икономиката като държавна помощ за цената на електроенергията. Продължаването на тавана на приходите ще допринесе за намаляване на жизнеспособността на българската електроенергетика, намаляване на инвестициите в нови технологии и най-съществено ще бъде силен фактор за влошаване на финансовите резултати и на държавните енергийни производители.

4. Неравнопоставеност между различни групи ВЕИ производители

Таванът на приходите в България създава още един сериозен проблем - поставя разделителна линия между отделните ВЕИ производители, поради дискриминационния начин на прилагане на механизма. Съгласно §2, ал. 3 от заключителните разпоредби на *Закона за събирането на приходи и извършването на разходи през 2025 г. до приемането на Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г.* се въвежда изключение за производители на електроенергия от възобновяеми източници, които са с действащи договори за премии, в сила към 8 октомври 2022 г. Разпоредбата продължава да се прилага независимо, че договорите за премии вече са изтекли за голяма част от тези производители, но те продължават да попадат в обхвата на изключението по §2, ал. 3. За тази група производители, таванът на приходите не се определя с акт на Министерски съвет (в размер на 150 EUR/MWh за 2025 г.), както е при останалите, а се изчислява на база определената им в договора за премия (независимо дали е действащ или изтекъл) преференциална цена или въз основа на определената

прогнозна пазарна цена от енергийния регулатор. Това води до значително ограничение на приходите, като за някои от производителите на електроенергия от вятърна енергия пада под 70 EUR/MWh., което ги поставя в изключително неблагоприятна и неравностойна позиция спрямо останалите пазарни участници.

Като представители на възобновяемия сектор в страната многократно през последните години сме сигнализирали българските институции за горния неправомерен казус, отправяйки предложения за промяна на разпоредбите, така че мярката да се прилага равноправно за всички ВЕИ производители. Въпреки това продължава да липсва разбиране и готовност за промяна от страна на институциите

5. Необходимост от пазарно ориентирана и предвидима рамка.

Устойчивото развитие на сектора на възобновяемите енергийни източници, енергийната независимост и зелената трансформация изискват стабилен, прозрачен и предвидим пазарен режим. Продължаването на действието на тавана на приходите противоречи на целите на либерализирания енергиен пазар, ограничава ефективността на възобновяемите технологии и намалява стимулите за гъвкаво потребление. Това води до ограничаване на инвестициите, забавяне на внедряването на иновативни технологии и затруднява създаването на устойчиви бизнес модели в сектора.

Обръщаме се към Вас, защото вярваме, че в рамките на Вашата компетентност ще вземете предвид настоящата позиция и изложените в нея аргументи. Считаме, че са налице обстоятелства, които налагат извършване на допълнителна оценка за съответствието на българското национално законодателство с правото на Европейския съюз, в частност с принципите на пропорционалност, недискриминация и правна сигурност. В този смисъл очакваме и се надяваме на конкретни действия, които да имат непосредствен ефект за решаване не описаните проблеми на инвеститорите в енергийни обекти за производство на електроенергия от възобновяеми източници.:

Системното поставяне на възобновяемия сектор в неравнопоставено положение застрашава не само инвестиционната среда и икономическата стабилност, но и реализацията на националните и европейските цели за енергийна независимост, декарбонизация и зелен преход. Ефективният и конкурентен пазар на електроенергия е ключов фактор за постигане на тези цели и за укрепване на устойчивото развитие на икономиката като цяло. Считаме, че премахването на тавана на приходите ще възстанови нормалното функциониране на пазарните механизми, ще стимулира инвестиции в гъвкави и устойчиви решения и ще подкрепи сигурността на доставките и конкурентоспособността на икономиката на Европейския съюз. Разчитаме на своевременно съдействие от страна на Европейската комисия в защита на принципите на единния енергиен пазар и ефективното развитие на възобновяемите енергийни технологии.